

MOSES

was sanctified by the cloud and received the Torah at Sinai; as it is said, "And the glory of the Lord abode upon Mount Sinai." That is, it covered Moses, in order to purify him. This occurred after (the proclamation of) the Ten Commandments. Such is the view of Rabbi Yose the Galilean. But Rabbi 'Akiba says: "And the cloud covered it six days" refers to the mountain and not to Moses, (the six days being counted) from the beginning of the month; "And the seventh day He called unto Moses out of the midst of the cloud," (merely) to pay honor to Moses.

Rabbi Nathan said: "Why was Moses made to wait all these six days before the Word came to rest upon him? ' So that he might be purged of all food and drink in his bowels, before he was sanctified and became like the ministering angels." Said Rabbi Mattiah ben Heresh to him, "Master, (this waiting) was intended only to fill him with awe, so that he would receive the words of the Torah with awe, with fear, with dread, and with trembling; as it is said, "Serve the Lord with fear, and rejoice with trembling (Ps. 2: 11)."

The following once occurred with Rabbi Josiah and Rabbi Mattiah ben Heresh, who had been sitting together engaged in the study of Torah. Rabbi Josiah went off to attend to some worldly matters. Said Rabbi Mattiah ben Heresh to him, "Master, why forsake the words of the living God and let thyself be carried away by worldly matters? Now, although thou art my master and I am thy disciple, (I declare) it is not good to forsake the words of the living God and be carried away by worldly matters." It was said of them: So long as they sat studying Torah, they acted as though they were jealous of each other; but when they parted, they were like dear friends of old.

“עלה בענן ונתפסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה מסיני, שנאמר (שמות כד): “וישפן כבוד ה' על הר סיני, ויכסהו הענן” – למשה לקדשו. זה היה אחר עשרת הדברות, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר: “וישפן כבוד ה'” – מראש חדש; “ויכסהו הענן ששת ימים” – להר, ולא למשה; “ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן” – משה וכל ישראל עומדים, ולא בא הפתוב אלא לחלק כבוד למשה.

אמר רבי נתן: מפני

מה נתעבב משה כל ששת ימים ולא שרה עליו דבור, בשביל שימרק מפל אכילה ושתיה שהיו במעיו, עד שיתקדש ויהא כמלאכי השרת. אמר לו רבי מתאי בן חרש: לא בא הפתוב אלא לאים עליו, כדי שיקבל עליו דברי־תורה באימה ביראה ברתת ובזיע, שנאמר (תהלים ב): “עבדו את ה' ביראה, וגילו ברעדה.”

מעשה ברבי

יאשיה וברבי מתאי בן חרש, שהיו שניהם יושבים ועוסקין בדברי־תורה. פרש רבי יאשיה לדרך־ארץ. אמר לו רבי מתאי בן חרש: רבי, מה לך לעזוב דברי אלהים חיים ולשטף בדרך־ארץ. ואף־על־פי שאתה רבי, ואני תלמידך – אין טוב לעזוב דברי אלהים חיים ולשטף בדרך־ארץ. ואמרו: כל זמן שיושבין ועוסקין בתורה, היו ידומים למקנאין זה בזה; וכשנפטרין, דומין כשהן אוהבים מנעוריהם.

2 By the hands of Moses was the Torah given at Sinai, as it is said, "And He wrote them upon two tables of stone, and gave them unto me (Deut. 5: 19)." And elsewhere it says, "These are the statutes and ordinances and laws, which the Lord made between Him and the children of Israel in Mount Sinai by the hand of Moses (Lev. 26:46)." The Torah which the Holy One, blessed be He, gave to Israel was given by the hands of Moses only, "Between Him and the children of Israel (Lev. 26:46)." Moses merited becoming God's middleman to the children of Israel.

Moses prepared the lamb of consecration and the anointing oil, and with this oil he anointed Aaron and his sons during all seven days of the consecration. From it (came also the oil with which) the High Priests and kings were anointed. Rabbi Eliezer said: So great was this rite (of anointing) that it is to be practiced throughout all generations, for both Aaron and his sons were sanctified by the anointing oil; as it is said, "And thou shalt anoint Aaron and his sons, and sanctify them, that they may minister unto Me in the priest's office (etc.) (Exod. 30:30)." And Eleazar burnt the (red) heifer of purification, whereby the unclean were made clean throughout all generations.

3 Joshua took over from Moses, as it is said, "And thou shalt put of thy honor upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken (Num. 27: 20). The Elders took over from Joshua, as it is said, "And the people served the Lord all the days of Joshua, and all the days of the elders that outlived Joshua, who had seen all the great work of the Lord, that He had wrought for Israel (Jud. 2: 7)." The Judges took over from the Elders, as it is said, "And it came to pass in the days when (only) the judges judged (Ruth 1: 1)." The Prophets took over from the Judges, as it is said, "And though I have sent unto you all My servants the prophets, sending them daily betimes and often (Jer. 7: 25)." Haggai, Zechariah, and Malachi took over from the Prophets. The Men of the Great Assembly took over from Haggai, Zechariah, and Malachi; and they said three things: Be deliberate in judgment, and raise many disciples, and make a hedge about the Torah.

ב על-ידי משה נתנה תורה בסיני, שנאמר (דברים ה): "ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי", ולהלן הוא אומר (ויקרא כו): "אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד משה". כל התורה שנתן הקדוש-ברוך-הוא לישראל, לא נתנה אלא על-ידי משה, בינו ובין בני ישראל. זכה משה להיות שליח בין בני ישראל למקום.

משה שמש את שבעת ימי המלוואים, ועשה שמן המשחה וימשח בו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים. ממנו נמשחו כהנים גדולים ומלכים. ואמר רבי אליעזר: גדולה משיחה זו שאהרן ובניו נתקדשו, שהיא לדורות, שנאמר (שמות ל): "ואת אהרן ואת בניו תמשח, וקדשת אתם לכהן". אלעזר שרף פרת החטאת, שממנו טמאים מטהרים לדורות.

ג יהושע קבל ממשה, שנאמר (במדבר כז): "ונתתה מהודף עליו, למען ישמעו כל עדת בני ישראל". זקנים קבלו מיהושע, שנאמר (שופטים ב): "ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע, וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע אשר ראו את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה לישראל". שופטים קבלו מזקנים, שנאמר (רות א): "ויהי בימי שפט השפטים". נביאים קבלו משופטים, שנאמר (ירמיה ז): "ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים יום השפט ושלח". חגי זכריה ומלאכי קבלו מנביאים. אנשי כנסת הגדולה קבלו מחגי זכריה ומלאכי, והם אמרו שלשה דברים: הווי מתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סג לתורה.

4 BE DELTBERATE IN JUDGMENT: What is that? This teaches that a man should take time in rendering judgment; for whoever takes time in rendering judgment is unruffled in judgment. As it is said, "These also are the proverbs of Solomon which the men of Hezekiah king of Judah copied out (Prov. 25: 1)." It is not that they copied them out, but that they took their time. Abba Saul says: It does not mean that they took their time, but that they interpreted. Originally, it is said, Proverbs, Song of Songs, and Ecclesiastes were suppressed; for since they were held to be mere parables and not part of the Holy Writings, (the religious authorities) arose and suppressed them; (and so they remained) until the Men of the Great Assembly came and interpreted them.

For (in Proverbs) it is said, "And I beheld among the thoughtless ones, I discerned among the youths, A young man void of understanding . . . And, behold, there met him a woman with the attire of a harlot, and wily of heart. She is riotous and rebellious, Her feet abide not in her house. Now she is in the streets, now in the broad places, And lieth in wait at every corner. So she caught him, and kissed him, And with an impudent face she said unto him: Sacrifices of peace offerings were due from me; This day have I paid my vows. Therefore came I forth to meet thee, To seek thy face, and I have found thee. I have decked my couch with coverlets, With striped cloths of the yarn of Egypt. I have perfumed my bed With myrrh, aloes, and cinnamon. Come, let us take our fill of love until the morning; Let us solace ourselves with loves. For my husband is not at home, He is gone a long journey; He hath taken the bag of money with him; He will come home at the full moon (Prov. 7: 7-20)." And it is written in the Song of Songs, "Come, my beloved, let us go forth into the field: Let us lodge in the villages. Let us get up early to the vineyards; Let us see whether the vine hath budded, Whether the vine-blossom be opened, And the pomegranates be in flower; There will I give thee my love. (Cant. 7: 12-13)." And it is written in Ecclesiastes, "Rejoice, O young man, in thy youth; And let thy heart cheer thee in the days of thy youth, And walk in the ways of thy heart, And in the sight of thine eyes; But know thou, that for all these things God will bring thee into judgment. (Eccl. 11: 9)."

And (again) it is written in the Song of Songs, "I am my beloved's And his desire is toward me. . (Cant. 7: 11)." This proves, not that they took their time, but that they interpreted.

ד "הווי מתוננים בדין" כיצד, מלמד שיהא אדם ממתין בדין, שכל המתין בדין מישב בדין, שנאמר (משלי כה): "גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה"; ואלא שהעתיקו, אלא שהמתינו. אבא שאול אומר: לא שהמתינו, אלא שפרשו. בראשונה היו אומרים: משלי ושירי השירים וקהלת יגנזו, שהם היו אומרים משלות ואינן מן הכתובים, ועמדו ונגזו אותם, עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ופרשו אותם,

שנאמר

(משלי ז): "וארא בפתאים אבינה בפנים נער חסר לב וגו'. והנה אשה לקראתו, שית זונה ונצרת לב. המיה היא וסררת, בביתה לא ישכנו וגליה. פעם בחוץ פעם ברחבות, ואצל כל פנה תארב. והחזיקה בו ונשקה לו, העזה פניה ותאמר לו. זבחי שלמים עלי, היום שלמתי נדרי. על פן יצאתי לקראתך, לשחר פניך ואמצאך. מרכבדים רכבתי ערשי, חטבות אטון מצרים. נפתי משפכי, מר אהלים וקנמון. לכה נרוה דדים עד הפקר, נתעלסה באהבים. כי אין האיש בביתו, הלך בדרך מרחוק. צרור הפסף לקח בידו, ליום הכסא יבא ביתו. וכתוב בשירי השירים (פרק ז): "לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים. נשכימה לכרמים נראה אם פרחה הגפן פתח הסמדר הנצו הרמונים, שם אתן את דרי לך". וכתוב בקהלת (פרק יא): "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרךי לבך ובמראה עיניך, ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט".

וכתיב בשיר השירים אני לדודי ועלי תשוקתו הוי לא שהמתינו אלא שפירשו

Another interpretation. BE DELIBERATE IN JUDGMENT: what is that? This teaches that a man should be patient in his speech and not short tempered in his speech, for whoever is short tempered in his speech forgets what he has to say. For thus we find in the case of Moses our master: when he was short tempered in his speech he forgot what he was to tell (Israel). Now, where do we find of Moses our master that he forgot what he was to tell (Israel)? For it is said, "And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: This is the statute of the law which the Lord hath commanded Moses (Num. 31:21)," (which was to say:) "It is Moses whom the Lord commanded and it is not I whom He commanded; it is Moses, my father's brother, whom He commanded, and it is not I whom He commanded." And where do we find of Moses that he was short tempered in his speech? Lo, it says in regard to the officers of the host, "And Moses was wroth with the officers of the host (Num. 31: 14)." "And Moses said unto them: Have ye saved all the women alive (etc.) (Num. 31: 5)." If so, to what does the verse refer when it says, "(Have ye saved) all the women?" It refers to the counsel which the wicked Balaam offered against Israel; as it is written, "And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days (Num. 24:14)." Balaam said to Balak, "This people whom thou hatest is hungry for food and thirsty for drink, and has naught to eat or drink save manna. Go, therefore, fix booths for them and leave for them food and drink; and have the booths occupied by beautiful women, royal women, so that the people will go awhoring after Baal Peor and fall by the hand of God." Balak went at once and did all that the wicked Balaam advised him to do. See what the wicked Balaam brought upon Israel! For twenty-four thousand of them fell, as it is said, "And those that died by the plague were twenty and four thousand (Num. 25: 9)." Now is there not an inference to be drawn here? If Moses our master, the wisest of the wise, the father of the prophets, forgot what he had to say when he was short tempered in his speech, how much more so we! Which teaches that a man should be patient in his speech, and not be short tempered in his speech.

דָּבָר אַחֵר: "הוּוּ מִתּוֹנִים בְּדִין" בִּיצַד, מִלְּמַד שֶׁיְהִי אָדָם מִמְתִּין בְּדִבְרָיו, וְאֵל יְהִי מִקְפִּיד עַל דְּבָרָיו, שְׂכַל הַמִּקְפִּיד עַל דְּבָרָיו, מְשַׁכַּח אֶת דְּבָרָיו. שֶׁפֶן מְצִינּוּ בְּמִשָּׁה רַבָּנוּ, שֶׁשֶׁכַח אֶת דְּבָרָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמְדַּבֵּר לֵא): "וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה, זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" – אֶת מֹשֶׁה צִוָּה וְלֹא אוֹתִי. וְהֵיכֵן מְצִינּוּ בְּמִשָּׁה שֶׁהַקְּפִיד עַל דְּבָרָיו. הֲרִי הוּא אוֹמֵר בְּפָקוּדֵי הַחִיל (שם): "וַיִּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחִיל, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחִייתֶם כָּל נַקְבָּה. הֵן הִנֵּה הֵיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בַּלְעָם לְמַסָּר מֵעַל בְּה' עַל דְּבָר פְּעוֹר, וְתַהֲי הַמַּגֵּפָה בְּעֵדַת ה'". מֵאֵי 'בְּדָבָר בַּלְעָם' – "זוֹ עֲצָה שֶׁיַּעֲזֵב בַּלְעָם הֲרָשַׁע עַל יִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב (שם כד): "וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי, לִכְהֵן אֵינִי עֹשֶׂה הָעַם הַזֶּה לְעַמִּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים". אָמַר לוֹ: עִם זֹו שֶׁאַתָּה שׁוֹנֵא רָעַב הוּא לְאֲכִילָה וְצָמָא הוּא לְשִׁתִּיָּה, וְאֵין לָהֶם שִׂיאֲכָלוּ וְשִׁישְׁתּוּ אֶלֶּא מִן בַּלְכָד. לָךְ וְתִקֵּן לָהֶם קַבּוֹת, וְהִנַּח לָהֶם מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה, וְהוֹשִׁב לָהֶם נָשִׁים יְפוֹת בָּנוֹת מְלָכִים, כְּדִי שִׁיזְנוּ הָעַם לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּפְּלוּ בְיַד הַמְּקוֹם. מִיַּד הַלֵּךְ וְעֹשֶׂה בְּלֶק כָּל מָה שֶׁאֱמַר לוֹ בַּלְעָם הֲרָשַׁע. מָה גֵרָם לָהֶם בַּלְעָם הֲרָשַׁע לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּפְּלוּ מִהֵן עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֱלָף, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה): "וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וָעֶשְׂרִים אֱלָף". וְהִלּוּא דְּבָרִים קַל-וְחֹמֵר: וּמָה מֹשֶׁה רַבָּנוּ, חָכָם שְׂבַחְכָּמִים, גְּדוֹל שְׂבַגְדוּלִים, אָב לְנַבִּיאִים, בְּשַׁעָה שֶׁהַקְּפִיד עַל דְּבָרָיו, שֶׁכַּח אֶת דְּבָרָיו, אָנוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. מִלְּמַד שֶׁיְהִי אָדָם מִמְתִּין בְּדִבְרָיו וְלֹא יִהְיֶה מִקְפִּיד עַל דְּבָרָיו.

5 Ben Azzai says: Be careful in thy speech lest it come to naught and make a hedge about the Torah the way the Holy One, blessed be He, made an hedge about His words, and Adam made a hedge about his words. The Torah made a hedge about its words. Moses made a hedge about his words. So too Job, and also the Prophets, the Holy Writings, and the Sages—all of them made a hedge about their words.

What is the hedge which the Holy One, blessed be He, made about His words? Lo, it says, "And all the nations shall say: Wherefore hath the Lord done thus unto this land? (Deut. 29: 23)." This teaches that it was manifest to Him that spake and the world came into being that future generations were to speak in this way. Therefore the Holy One, blessed be He, said to Moses, "Moses, write down the following and leave it for the coming generations: Then men shall say: Because they forsook the covenant of the Lord . . . and went and served other gods, and worshiped them, gods that they knew not, and that He had not allotted unto them (Deut. 29: 24-25)." Thus thou dost learn that the Holy One, blessed be He, meted out the reward of His creatures to the letter.

What is the hedge which Adam made about his words? Lo, it says, "And the Lord God commanded the man, saying: Of every . tree of the garden thou mayest freely eat; but of the tree of the knowledge of good and evil, thou shalt not eat of it; for in the day that thou eatest thereof thou shalt surely die (Gen. 2: 16-17)." Adam, however, did not wish to speak to Eve the way the Holy One, blessed be He, had spoken to him. Rather, this is what he said to her: "But of the fruit of the tree which is in the midst of the garden, God hath said: Ye shall not eat of it, neither shall ye touch it, lest ye die (Gen. 3: 3)," that he wanted to protect himself and Eve from the tree, even to from touching it.

ה בן-עזאי אומר: הוי זהיר בדבריך ממכשלה, ועשה סיג לדבריך, כדרך שעשה הקדוש-ברוך-הוא סיג לדבריו; ואדם הראשון עשה סיג לדבריו; תורה עשתה סיג לדבריה; משה עשה סיג לדבריו; ואף איוב עשה סיג לדבריו; ואף נביאים וכתובים וחקמים עשו סיג לדבריהם.

איזהו סיג שעשה הקדוש-ברוך-הוא לדבריו. הרי הוא אומר (דברים כט): "ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת" – מלמד שגלוי היה לפני מי שאמר והיה העולם שעתידין הדורות לומר כך: "על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת". לפיכך אמר לו הקדוש-ברוך-הוא למשה: משה, כתב והנח לדורות הבאים: "ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' וגו', וילכו ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו להם, אלהים אשר לא ידעום ולא חלק להם". הא למדת, שעשה הקדוש-ברוך-הוא סיג לדבריו, וכתב מה שעתידין לומר.

איזהו סיג שעשה אדם הראשון לדבריו. הרי הוא אומר (בראשית ב): "ויצו ה' אלהים על האדם לאמר, מפל עץ הגן אכל תאכל. ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות". לא רצה אדם הראשון לומר לחנה כדרך שאמר לו הקדוש-ברוך-הוא, אלא כך אמר לה, ועשה סיג לדבריו יותר ממה שאמר לו הקדוש-ברוך-הוא: "ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו, פן תמותון" – שרצה לשמר את עצמו ואת חנה מן העץ אפלו בנגיעה.

At that time the wicked serpent thought in his heart as follows: Since I cannot trip up Adam, I shall go and trip up Eve. So he went and sat down beside her, and entered into a long conversation with her. He said to her, "If it is against touching the tree thou sayest the Holy One, blessed be He, commanded us—behold, I shall touch it and not die. Thou, too, if thou touch it, shalt not die!" What did the wicked serpent do? He then arose and touched the tree with his hands and feet, and shook it until its fruits fell to the ground. And some say: He did not touch it at all. On the contrary, as soon as that tree saw him it cried out to him in these words, "O wicked one, wicked one, do not touch me!" as it is said, "Let not the foot of pride overtake me, and let not the hand of the wicked shake me (Ps. 36: 12)."

6 Another interpretation. Let not the foot of pride overtake me refers to the wicked Titus, blast his bones! For wand in hand he kept striking upon the altar, crying, "Lycos, Lycos, thou art a king and I am a king; come and wage war with me! How many oxen have been slaughtered upon thee, how many birds have been put to death upon thee, how many wines have been poured out over thee, how much incense has been burned upon thee! Thou art he that lays waste the whole universe!" As it is said, "Ah, Ariel, Ariel, the city where David encamped! Add ye year to year, let the feasts come round (Isa. 29: 1)."

Furthermore, the serpent said to her, "If it is against eating of the fruit of the tree thou sayest the Holy One, blessed be He, commanded us, behold I shall eat of it and not die. Thou too, if thou eat of it shalt not die!" What did Eve think in her mind? "All the things about which my master admonished me at first are false"—for at first Eve addressed Adam only as "my master." Forthwith she took of the fruit and ate, and gave some to Adam and he ate; as it is said, "And when the woman saw that the tree was good for food, and that it was a delight to the eyes, etc. (Gen. 3: 6)."

בְּאוֹתָהּ

שָׁעָה הָיָה נֹחַשׁ הָרָשָׁע נוֹטֵל עֵצָה בְּלִבּוֹ, וְאָמַר: הוֹאִיל וְאִינִי יָכוֹל לְהִכְשִׁיל אֶת הָאָדָם, אֶלְךָ וְאֶכְשִׁיל אֶת חַוְּוָה. הֲלֹךְ וַיֵּשֶׁב אֶצְלָהּ וְהִרְבָּה שִׁיחָה עִמָּה. אָמַר לָהּ: אִם לִנְגִיעָה אֶת אוֹמֶרֶת צוּהָ עֲלֵינוּ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא – הֲרִינִי נוֹגֵעַ בּוֹ וְאִינִי מֵת; אֵף אַתָּה, אִם תִּגְעֵי בּוֹ אֵי אֶת מִתָּהּ. מָה עָשָׂה הַנֹּחַשׁ הָרָשָׁע בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, עֶמֶד וְנִגַּע בְּאֵילָן בְּיָדוֹ וּבְרַגְלָיו וְהִרְתִּיעוּ, עַד שֶׁנָּשְׂרוּ פְרוֹתָיו לְאָרֶץ. כִּינֹן שָׂרָאָהּ אוֹתוֹ אֵילָן, הָיָה צוֹחֵחַ עָלָיו וְאָמַר לוֹ: רָשָׁע רָשָׁע, אַל תִּגַּע בִּי, שְׁנֹאֲמַר (תהלים לו): "אַל תְּבוֹאֲנִי רַגְלֵ גֵאוּהָ וַיֵּד רָשָׁעִים אֶל תִּגְדִּנִי".

וְ דָבָר אַחֵר: "אַל תְּבוֹאֲנִי רַגְלֵ גֵאוּהָ" – זֶה טִיטוּס הָרָשָׁע שִׁישְׁחָקוּ עֲצֻמוֹתָיו, שֶׁהָיָה מוֹרֵה בְּיָדוֹ, וְהָיָה מִכָּה עַל-גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְאָמַר: לוֹקוּס לוֹקוּס, אֶת מֶלֶךְ וְאִנִּי מֶלֶךְ, בּוֹא וְעֲשֵׂה עִמִּי מִלְחָמָה. כַּמָּה שְׁוֹרִים נִשְׁחָטוּ עָלֶיךָ, כַּמָּה עוֹפּוֹת נִמְלְקוּ עָלֶיךָ, כַּמָּה יַיִנוֹת נִסְכוּ עָלֶיךָ, כַּמָּה בְּשָׂמִים קִטְרוּ עָלֶיךָ, אַתָּה הוּא שֶׁמְחָרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם. שְׁנֹאֲמַר (ישעיה כט): "הוּי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קְרִית חֲנָה דָּוִד, סִפּוֹ שָׁנָה עַל שָׁנָה חֲגִים יִנְקָפוּ".

וְשׁוֹב אָמַר לָהּ: כָּשֶׁם שֶׁנִּגְעַתְּ וְאֵי אֶת מִתָּה – אֵף אִם תֹּאכְלִי, אֵי אֶת מִתָּהּ. מָה אָמַרְהָ חַוְּוָה בְּדַעְתָּהּ: כָּל הַדְּבָרִים שֶׁפָּקְדֵנִי רַבִּי מִתְחַלֵּה שֶׁקֶר הֵם, לְפִי שֶׁאֵין חַוְּוָה קוֹרָא לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן מִתְחַלֵּה אֶלָּא רַבִּי. מִיָּד נִטְלָה וְאֶכְלָה, וְנִתְנָה לְאָדָם וְאֶכֶל, שְׁנֹאֲמַר (בראשית ג): "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֶאֱכָל וְכִי תֵאוּהָ הוּא לְעֵינַיִם וַתִּקַּח מִפְּרִיו וַתֹּאכֵל, וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכֵל".

7 With ten curses was Eve cursed at that time; as it is said, "Unto the woman He said: I will greatly multiply thy pain and thy travail; in pain thou shalt bring forth children; and thy desire shall be to thy husband and he shall rule over thee (Gen. 3: 16)." (I will greatly multiply thy pain) refers to the two kinds of blood discharges, one the blood of menstrual pain and the other the blood of virginal pain. And thy travail refers to pregnancy pain. In pain thou shalt bring forth children is self-explanatory. And thy desire shall be to thy husband teaches this, that a woman longs for her husband when he is gone on a journey. And he shall rule over thee: for man demands gratification outspokenly, but woman demands it in her heart, her head covered like a mourner and as though she were bound in prison and banned from all men.

What led to Eve's touching the tree? It was the hedge which Adam put around his words. Hence it has been said: If a man puts an (excessive) hedge around his words, he shall not be able to stand by his words. Hence it has also been said: Let no man add to what he hears. Rabbi Yose says: Better (a standing fence of) ten handbreadths than (one of) a hundred cubits which has broken down.

What was the wicked serpent contemplating at that time? He thought: I shall go and kill Adam and wed his wife, and I shall be king over the whole world. I shall walk with upright posture and eat all the world's dainties. Said the Holy One, blessed be He, to him, "Thy thought was, I shall kill Adam and wed Eve; therefore I will put enmity between thee and the woman (Gen. 3: 15). Thy thought was, I shall be king over the whole world; therefore cursed art thou from among all cattle (Gen. 3: 14). Thy thought was, I shall walk with upright posture; therefore upon thy belly shalt thou go (ibid.). Thy thought was, I shall eat all the world's dainties; therefore dust shalt thou eat all the days of thy life" (ibid.)

Rabbi Simeon ben Menasia says: Alas that a great servant was lost to the world! For had the serpent not been reduced to disgrace," everyone in Israel might have had two serpents in his home, one to send toward the west and another toward the east; and they could have brought back costly sardonyx, precious stones, pearls, and every kind of precious object in the world. No creature could have harmed them. Not only that but they could have been used instead of camels or donkeys or mules to carry out fertilizer to the orchards and gardens.

ז "עֶשֶׂר קְלָלוֹת נִתְקַלְלָה חַוָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "אֵל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבֵּה אַרְבֵּה" – אֵלוֹ שְׁתֵּי רְבִיעִיּוֹת [טָפוֹת] דָּם: אַחַת דָּם צֶעַר נִדָּה, וְאַחַת דָּם צֶעַר בְּתוֹלָיִם; "עֲצָבוֹנָךְ" – זֶה צֶעַר גְּדוֹל בָּנִים; "וְהִרְנָךְ" – זֶה צֶעַר הָעֵבֹר; "בְּעֶצֶב תֵּלְדֵי בָנִים" – כְּמִשְׁמְעוּ; "וְאֵל אִישׁךָ תִּשְׁוֹקְתֶךָ" – מִלְּמַד שֶׁהָאִשָּׁה מִשְׁתוֹקֶקֶת עַל בְּעִלָּה בְּשָׁעָה שֶׁהוּא יוֹצֵא לְדַרְךָ; "וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ" – שֶׁהָאִישׁ תּוֹבֵעַ בָּפֶה, וְהָאִשָּׁה תּוֹבֵעַת בְּלֵב; עֲטוּפָה כְּאֵבֶל וְחִבּוּשָׁה מִכָּל אָדָם בְּבֵית הָאֲסוּרִין, וּמִנְדָּה מִכָּל אָדָם.

מִכָּאן – אַף-עַל-פִּי שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת סִיג לְדַבְּרוֹ, "לֹא יַעֲשֶׂה הַסִּיג מְרֵבָה עַל הָעֵקֶר, שְׂאֵם-כֶּן, אֵין יִכוֹל לַעֲמֹד. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: טוֹב עֲשֶׂרָה טְפָחִים וְעוֹמֵד מִמָּאָה אִמָּה וְנוֹפֵל.

מָה חָשַׁב נָחֵשׁ (הָרִאשׁוֹן) [הָרִשָּׁע] בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, אֵלָּךְ וְאַהֲרָג אֶת אָדָם וְאִשָּׁא אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאַהֲיָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְאַלְּךָ בְּקוֹמָה זְקוּפָה וְאֵכֵל כָּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם. "אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אַתָּה אָמַרְתָּ אֶהְיֶה אֶת אָדָם וְאִשָּׁא אֶת חַוָּה – לְפִיכָךְ: "אֵיבָה אֲשִׁית". אַתָּה אָמַרְתָּ: "אֶהְיָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם" – לְפִיכָךְ "אֲרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה". אַתָּה אָמַרְתָּ: "אֵלָּךְ בְּקוֹמָה זְקוּפָה" – לְפִיכָךְ "עַל גַּחֲנֶךָ תֵּלֵךְ". אַתָּה אָמַרְתָּ: "אֵכֵל כָּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם" – לְפִיכָךְ "עֲפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ".

"רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן-מִנְסִיא אוֹמֵר: חָבַל עַל שְׁמֵשׁ גְּדוֹל שֶׁאֵבֵד מִן הָעוֹלָם. שְׂאֵלְמָלָא נִתְקַלְלַ הַנְּחָשׁ, הִיָּה לוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שְׁנֵי נְחָשִׁים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ: אֶחָד מִשְׁגָּרוֹ לְמַעַרְב וְאֶחָד מִשְׁגָּרוֹ לְמִזְרָח, וּמִבֵּיָאִים לָהֶם סַנְדְּלָבוֹנִים טוֹבִים, אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגְּלִיּוֹת וְכָל כְּלֵי חֶמֶד טוֹב שְׁבַעֵוֹלָם, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יִכּוֹלָה לְהִזִּיק אוֹתָן. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁהֵיוּ מְכַנְּסִין אוֹתָן תַּחַת גָּמַל, תַּחַת חֲמור, תַּחַת פָּרָד, וּמוֹצִיאִין זְבָלִים לַגְּנוֹת וּלְפִרְדְּסוֹת.

Rabbi Judah ben Bathyra says: Adam was reclining in the Garden of Eden and the ministering angels stood before him, roasting meat for him and cooling wine for him. Along came the serpent and saw him, beheld his glory, and grew jealous of him.

How was Adam created? In the first hour the dust of which he was made was collected; in the second the model after which he was formed was created; in the third the soulless lump of him was made; in the fourth his limbs were tied together; in the fifth orifices were opened in him; in the sixth a soul was added to him; in the seventh he stood upright on his feet; in the eighth Eve was joined to him; in the ninth he was brought into the Garden of Eden; in the tenth he was commanded; in the eleventh he sinned; in the twelfth he was banished and made to leave the garden, confirming what is said, But man doth not lodge overnight in honor (Ps. 49: 13).

The song that was recited (each day) in the Temple: On the first day (of the week): The earth is the Lord's, and the fullness thereof; the world and they that dwell therein (Ps. 24: 1). For it is He who possessed and giveth possession of the universe and He will judge it. On the second day: Great is the Lord, and highly to be praised, in the city of our God (Ps. 48:2). He sundered (in two) what He had made and became King over His universe. On the third day: God standeth in the congregation of God; in the midst of the judges He judgeth (Ps. 82: 1). He created the sea and the dry land, and the earth was unfolded in its place, and room was made for His congregation. On the fourth day: O Lord, Thou God to whom vengeance belongeth, Thou God to whom vengeance belongeth, shine forth (Ps. 94: 1). He created the sun and the moon and the stars and the constellations which give light to the world; and He shall punish their worshipers. On the fifth day: Sing aloud unto God our strength; shout unto the God of Jacob (Ps. 81:2). He created the fowl and the fish and the sea monsters who sing aloud (God's praises) in the universe. On the sixth day? The Lord reigneth; He is clothed in majesty; the Lord is clothed, He hath girded Himself with strength; yea, the world is established, that it cannot be moved (Ps. 93: 1). He completed all His works and ascended and sat in the heights of the universe. On the seventh day: A Psalm, a Song. For the Sabbath day (Ps. 92: 1): For a day which is wholly sabbath, in which there is neither eating nor drinking nor trafficking, but the righteous sit with their crowns on their heads and are nourished by the splendor of the Shekinah; as it is said, And they beheld God, and did eat and drink (Exod. 24: 11)—like the ministering angels.

ח¹⁰ רבי יהודה בן בתירה אומר: אדם הראשון היה מסב בגן-עדן, ומלאכי השרת עומדין בגן-עדן לקראתו וצולין לו בשר ומצננין לו יין. בא נחש וראה אותו, והציץ בכבודו ונתקנא בו.

"כיצד נברא אדם הראשון. שעה ראשונה הציבר עפרו; שניה – נעשה גלם; שלישית – נתקשרו איבריו ונתפתחו נקביו; רביעית – נתנה בו נשמה; חמישית – צמד על רגליו; ששית – קרא שמות; שביעית – נזדווגה לו חוה; שמינית – עלו למטה שנים וירדו ארבעה; תשיעית – הכניסו לגן-עדן; עשירית – צוהו; אחת-עשרה – סרח; שתים-עשרה – נטרד והלך לו, לקיים מה שנאמר (תהלים מט): "ואדם ביקר בל ילין".

השיר שהלויים היו אומרים בבית המקדש: כ"א ביום הראשון היו אומרים (תהלים כד): "לה' הארץ ומלואה תבל וישיבי בה" – על שם שקנה והקנה ושלט בעולמו. בשני היו אומרים (שם מח): "גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו" – שחלק מעשיו ומלך עליהם. בשלישי היו אומרים (שם פב): "אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט" – ברא את הים ואת היבשה, ונקוו המים למקומן, ונעשה מקום לעדתו. ברביעי היו אומרים (שם צד): "אל נקמות ה' אל נקמות הפיע" – שפרא את החמה ואת הלבנה והפוככים והמזלות, שהן מאירין בעולם, ועתיד לפרע מעובדיהם. בחמישי היו אומרים (שם פא): "הרנינו לאלהים עזנו הריעו לאלהי יעקב" – שפרא עופות ודגים ואת התנינים, שהם מרננים בעולם. בששי היו אומרים (שם צג): "ה' מלך גאות לבש, לבש ה' עז התאזר אף תכון תבל בל תמוט" – שגמר את כל מעשיו, ונתעלה וישב במרומו של עולם. בשביעי היו אומרים (שם צב): "מזמור שיר ליום השבת" – יום שפלו שבת, כ"א שאין בו לא אכילה ולא שתיה ולא משא ומתן, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה, שנאמר (שמות כד): "ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו", כמלאכי השרת.

And what was the reason for this? So that he might enter upon his Sabbath meal immediately.

Rabbi Simeon ben Eleazar says: I shall tell thee a parable; to whom may Adam be likened? To a certain man who wed a proselyte. This man would sit admonishing her, saying to her, "My dear, do not eat bread when thy hands are unclean and do not eat fruits which have not been tithed; do not profane the Sabbaths and do not treat vows loosely and do not go about with other men: for if thou transgress any of these, verily thou shalt die." Now, what did that man do? He proceeded to eat bread in her presence while his hands were unclean, and he ate fruits which had not been tithed, and profaned the Sabbaths and treated vows loosely, and with his own hands put before her (what was forbidden). What did that proselyte say in her heart? All the things about which my husband admonished me at first are false. Forthwith she arose and transgressed them all.

Rabbi Simeon ben Yohai says: I shall tell thee a parable; to whom may Adam be likened? To one who had a wife at home. What did that man do? He went and brought a jar and put into it figs and nuts, a definite number of them. Then he caught a scorpion and put it at the mouth of the jar. The jar he sealed with a tight—fitting lid and put it in a corner. "My dear," he said to her, "everything I have in this house is in thy hands, except this jar which thou mayest not touch at all." What did that woman do? As soon as her husband left for the market place, she arose and opened the jar, and stuck her hand into it—and the scorpion stung her. She started back and fell on her couch. When her husband returned from the market place, he exclaimed, "What is this?" "I put my hand on the jar," she replied, "and a scorpion stung me; and now I am dying!" "Did I not tell thee so in the beginning," he demanded, "everything I have in the house is in thy hands, except this jar which thou mayest not touch at all?" Forthwith he grew angry with her and sent her away. This is what Adam was like when the Holy One, blessed be He, said to him, Of every tree of the garden thou mayest freely eat; but of the tree of the knowledge of good and evil, thou shalt not eat of it; for in the day that thou eatest thereof thou shalt surely die (Gen. 2: 16-17). When he ate of it, he was banished; confirming what is said, But man doth not lodge overnight in honor; he is like the beasts that perish (Ps. 49: 13).

רבי שמעון בן אלעזר אומר:
אמשל לך משל למה הדבר דומה. לאדם אחד שנשא את הגיורת. היתה יושב מפקדה, אמר לה: בתי, אל תאכלי פת בשעה שידיך טמאות, ואל תאכלי פרות שאינן מעשרין, אל תחללי שבתות ואל תפרצי בנדרים ואל תלכי עם איש אחר. הא אם עברת על אחת מהן, הרי את מתה. עמד איש אחד ואכל פת בפניה בשעה שידיו טמאות, ואכל פרות שאינן מעשרין, וחלל שבתות ופרץ בנדרים, והוציא אותה. מה אמרה גיורת ההיא בלבבה, כל הדברים שפקדני בעלי מתחלה שקר הם. מיד עמדה ועברה על כלם.

רבי שמעון בן יוחאי אומר: אמשל לך משל למה אדם הראשון דומה. לאחד שהיה לו אשה בתוך ביתו. מה עשה אותו האיש, הלך והביא את החבית והניח בו תאנים במנן, ואגוזים במנן, וצד את העקרב ונתנו על פי החבית, והקיפה בצמיד פתיל והניחה בקרן זוית. אמר לה: בתי, כל שיש לי בבית זה מסור בידך, חוץ מחבית זו, שלא תגעני בו כל עקר. מה עשתה האשה ההיא – בין שיצא בעלה לשוק, עמדה ופתחה את החבית והושיטה ידה לתוכה, ועקצתה עקרב. הלכה לה ונפלה על המטה. בין שבא בעלה מן השוק, אמר לה: מה זה. אמרה לו: ידי הושטתי על החבית ועקצתני עקרב, והריני מתה. אמר לה: לא כך אמרתי לך מתחלה: כל מה שיש לי בבית זה מסור בידך חוץ מחבית זו, שלא תגעני בה כל עקר. מיד פעס עליה והוציאה. כך אדם הראשון. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא: "מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות" – בין שאכל ממנו, נטרד. לקיים מה שנאמר: "ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו".

On that day two lay down together and four arose." Rabbi Judah ben Bathyra says: On that day two lay down together and seven arose.

On that day three decrees were decreed against Adam, as it is said, And unto Adam He said: Because thou hast hearkened unto the voice of thy wife . . . cursed is the ground for thy sake; in toil shalt thou eat of it Thorns also and thistles shall it bring forth to thee; and thou shalt eat the herb of the field (Gen. 3: 17-18). As Adam heard the Holy One, blessed be He, say to him, And thou shalt eat the herb of the field, he (trembled in every limb." "Master of the Universe," he cried, "shall my beast and I eat out of the same crib?" Said the Holy One, blessed be He, to him, "Because thou didst tremble in every limb, in the sweat of thy face shalt thou eat bread" (Gen. 3: 19).

And even as three decrees were decreed against Adam, so were three decrees decreed against Eve, as it is said, Unto the woman He said: Greatly will I multiply thy pain and thy travail; in pain thou shalt bring forth children; and thy desire shall be to thy husband, and he shall rule over thee (Gen. 3: 16). Greatly will I multiply thy pain and thy travail. Greatly teaches that when a woman is menstruating, at the beginning of her period she is in pain. Will I multiply teaches that the first time a woman cohabits it is painful for her. Thy pain and thy travail teaches that the first three months after a woman has conceived, her face turns ugly and pallid.

When eventime came, Adam saw the world grow dark and the sun setting in the west. "Woe unto me!" he cried. "Because I have sinned, the Holy One, blessed be He, is making the world around me to grow dark"—for he did not know that this was the way of the world. The following morning when he saw the world grow light and the sun rising in the east, he rejoiced exceedingly. He arose and built altars and brought an ox whose horns extended beyond its hoofs; and he offered it up as a burnt offering; as it is said, And it shall please the Lord better than a bullock whose horns extend beyond its hoofs (Ps. 69: 32).

בו ביום עלו למטה שנים וירדו [ארבעה ר' יהודה בן בתירה אומר בו ביום עלו למטה שנים וירדו] ו')

בו

ביום נגזרו על אדם ג' גזרות, שנאמר: "ולאדם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אַרְוֵהָ הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרְךָ בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה. וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה". "כִּיִּן שָׁשָׁמַע אָדָם הָרֵאשׁוֹן שָׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא: "וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה", מִיָּד נִדְדַעְזְעוּ אֵיבָרָיו. אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ־שֶׁל־עוֹלָם, אֲנִי וּבְהֵמָתִי נֹאכַל בְּאֵבוֹס אֶחָד. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: הוֹאִיל וְנִדְדַעְזְעוּ אֵיבָרָיךְ – "בְּזַעַת אִפְיֶךָ תֹּאכַל לֶחֶם".

וכשם שנגזרו על אדם הראשון ג' גזרות, כך נגזרו על חוה ג' גזרות, שנאמר: "אל האשה אמר הרבה ארבה עֵצְבוֹנָךְ וְהִרְגַּף בְּעֵצֵב תִּלְדֵי בָנִים". "הַרְבֵּה אַרְבֵּה" – בְּזִמְנָן שֶׁהָאִשָּׁה רוֹאֶה דָם נִדְתָה, בְּתַחֲלַת וּסְתָה קָשָׁה לָהּ; בְּזִמְנָן שֶׁהָאִשָּׁה נִבְעֵלַת, בְּתַחֲלַת בְּעִילְתָהּ קָשָׁה לָהּ. "הִרְגַּף" – בְּזִמְנָן שֶׁהָאִשָּׁה מִתְעַבֶּרֶת, פְּנִיָּהּ מְלַכְעָרוֹת וּמוֹרִיקוֹת כָּל שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים הָרֵאשׁוֹנִים.

כִּיִּן שָׁבָא לַעַת עָרֵב, רָאָה אָדָם הָרֵאשׁוֹן אֶת הָעוֹלָם כְּלָפִי מְעָרֵב שְׂמֵחַשִׁיף וּבָא, אָמַר: אוֹי לִי, כִּי בִשְׂבִיל שְׂפָרְחֵתִי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מַחְשִׁיף עָלַי אֶת הָעוֹלָם. וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן דְּרָךְ הָעוֹלָם. לְשַׁחֲרִית, כִּיִּן שָׁרָאָה אֶת הָעוֹלָם שְׂמָאִיר וּבָא לְמִזְרַח, שְׂמַח שְׂמִחָה גְדוֹלָה. עָמַד וּבָנָה מִזְבֵּחַ, וְהִבִּיא שׁוֹר שֶׁקָּרְנָיו קוֹדְמוֹת לְפָרְסוֹתָיו וְהִעֲלָהוּ עוֹלָה, שְׂנַאָמַר (תהלים ט): "וְתִטֵּב לָהּ מִשׁוֹר פֶּר מִקָּרֵן מִפְּרִיס".

The ox which Adam offered up and the bullock which Noah offered up and the ram which Abraham our father offered on the altar in place of his son—all of them had horns extending beyond their hoofs, as it is said, And Abraham lifted up his eyes, and looked, and behold, behind him a ram caught in the thicket by his horns (Gen. 22: 13).

At that time three groups of ministering angels came down, and in their hands were lutes and lyres and all kinds of musical instruments. And they sang the song of praise with Adam; as it is said, A Psalm, a Song. For the sabbath day. It is a good thing to give thanks unto the Lord . . . to declare Thy loving-kindness in the morning, and Thy faithfulness in the night seasons (Ps. 92: 1-3). To declare Thy loving—kindness in the morning refers to the world to come, which is compared to the mornings; as it is said, They are new every morning; great is Thy faithfulness (Lam. 3: 23). And Thy faithfulness in the night seasons refers to this world, which is compared to the nights; as it is said, The burden of Dumah. One calleth unto me out of Seir: Watchman, what of the night? Watchman, what of the night? (Isa. 21: 11).

שׁוֹר שֶׁהֶעֱלָה אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וּפָר
שֶׁהֶעֱלָה נֹחַ, וְאֵיל שֶׁהֶעֱלָה אַבְרָהָם אֲבִינוּ תַּחַת בְּנוֹ עַל-
גִּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כב): "וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת
עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז" – כָּלֵם קָרְנוֹתֶיהֶן
קוֹדְמוֹת לְפָרְסוֹתֶיהֶן.

שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כב) וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו
וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָרְדוּ שְׁלֹשׁ כְּתוֹת שֶׁל
מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּבִידֵיהֶם כְּנֹרוֹת וְנִבְלִים וְכָל כְּלֵי-שִׁיר,
הָיוּ אוֹמְרִים שִׁירָה עִמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צב): "מִזְמוֹר שִׁיר
לַיּוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהַדוֹת לַה' וְגו'. לְהַגִּיד בְּבִקְרַת חֲסִדְךָ
וְאֶמוּנַתְךָ בְּלֵילוֹת". "לְהַגִּיד בְּבִקְרַת חֲסִדְךָ" – זֶה הָעוֹלָם
הַבָּא, שֶׁנִּמְשָׁל בְּבִקְרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ג): "חֲדָשִׁים
לְבִקְרִים רַבָּה אֶמוּנַתְךָ"; "וְאֶמוּנַתְךָ בְּלֵילוֹת" – זֶה
הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנִּמְשָׁל כְּלֵילוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כא): "מִשָּׂא
דוּמָה, אֵלַי קְרָא מִשְׁעִיר שֹׁמֵר מֵהַ מְלִילָה שֹׁמֵר מֵהַ
מְלִיל".

At that time the Holy One, blessed be He, said, "If I do not punish him, I will be destroying the whole universe." Moreover, He exclaimed, "This one I had made king over the whole world; how he degenerated and ate of the fruit of the tree!" Forthwith He turned to him and cursed him, as it is said, And the Lord God said unto the serpent, etc. (Gen. 3: 14 5.). Rabbi Yose says: Had his curse not been included after theirs, he would have destroyed the whole universe. When the Holy One, blessed be He, created Adam, He formed him (with two faces), front and back, as it is said, Thou hast fashioned me in back and in front, and laid Thy hand upon me (Ps. 139: 5). Then the ministering angels came down to destroy him, but the Holy One, blessed be He, took him up and put him under His wings, as it is said, And Thou hast laid Thy hand upon me. Another interpretation of And Thou hast laid Thy hand upon me: when Adam sinned, the Holy One, blessed be He, took away one of his faces. Hence we learn that when Adam and the Temple were created, they were created with both of God's hands. How do we know that Adam was created with both of His hands? For it is said, Thy hands have made me and fashioned me (Ps. 119: 73). How do we know that the Temple was created with both His hands? For it is said, The sanctuary, O Lord, which Thy hands have established (Exod. 15: 17).

And it says, And He brought them to His holy border, the mountain, which His right hand had gotten (Ps. 78: 54). It says also, The Lord shall reign for ever and ever (Exod. 15: 18) .

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אִם אֵינִי דֵן אֶת הַנֶּחֱשׁ – נִמְצְאֵתִי מִחֲרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ. וְאָמַר: זֶה שֶׁהִמְלַכְתִּיו וְעָשִׂיתִיו מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, הִיאֵךְ נִשְׁתַּבֵּשׁ וְאָכַל מִפְּרוֹת הָאֵילָן. מִיָּד נִפְנָה אֵלָיו וְקָלְלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אֶל הַנֶּחֱשׁ וְגו'". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲלֵמְלִי נִכְתַּב קָלְלָתוֹ בְּסוּפֵן כְּבָר הַחֲרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם. כְּשֶׁבְּרָאוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, כִּי צָר אוֹתוֹ פָּנִים וְאַחֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קלט): "אַחֹר וְקִדְּם צִרְתָּנִי וּתְשֵׁת עָלַי כַּפְּכָה" – שֶׁקֵּנְאוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת, וַיִּטְּלוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וַיִּנְתְּנוּ תַּחַת כַּנְּפָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּתְשֵׁת עָלַי כַּפְּכָה". דְּבַר אַחֵר: "וּתְשֵׁת עָלַי כַּפְּכָה" – מִכָּאֵן לְאָדָם וְלַמִּקְדָּשׁ, כְּשֶׁנִּבְרְאוּ – בְּשֵׁתֵי יָדָיו נִבְרְאוּ. מִיָּנִין לְאָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּשֵׁתֵי יָדָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם קיט): "יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכַוְּנוּנִי". כִּי מִיָּנִין לַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּבְרָא בְּשֵׁתֵי יָדָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו): "מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ".

(ואומר (תהלים עח) ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו. ואומר (שמות טו) ה' ימלוך לעולם ועד):